

Andrzej Wyrwa, Ewa Springer, Elżbieta Mucha, Ludwik Fijał, Piotr Namiota

Łekno, gm. Wągrowiec, woj. pilskie
(grunty pod administracją wsi
Tarnowo Pałuckie). Stanowisko 3

Informator Archeologiczny : badania 20, 143-144

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

LEKNO, gm. Magrowiec
woj. piłskie
/grunty pod administracją
wsi Tarnowo Pałuckie/
Stanowisko 3

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
Konservator Zabytków Archeologicznych
w Pile

Badania prowadził dr Andrzej Wyrwa przy współpracy mgr Ewy Springer /archeolog/, dr Elżbiety Muchy /antropolog/, mgr Ludwika Fijała /historyk sztuki - dokumentalista/, mgr Piotra Namioty /fot./. Finansowali: Wojewódzki Konservator Zabytków w Pile i Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu przy współudziale Krajowej Rady Akademickiej ZMN w Warszawie i ZW ZSMP w Poznaniu. Piąty sezon badań. Osadnictwo kultury łużyckiej /?/, gród wczesnośredniowieczny VIII/IX w. /?/ - połowa XII w., romańska rotunda około XI/XII - pocz. XII w., kościół gotycki - I połowa XIII w. - koniec XIII w., późnogotycki obiekt sakralny - około XVI w. /?/, rzedowe cmentarzysko szkieletowe oraz zespół fundamentów o bliżej jeszcze nie określonym charakterze.

Badania stanowią kontynuację prac wykopaliskowych z lat 1982-1985. Prowadzono je podobnie jak w latach ubiegłych na obszarze zalegania relikwów architektonicznych kościoła cysterskiego, w ramach którego znajduje się romańska rotunda, relikwiny wczesnośredniowiecznego grodu oraz zlokalizowane na zewnątrz obiektów architektonicznych rzedowe cmentarzysko szkieletowe. Badania prowadzono w 11 wykopach, w sektorze wschodnim i zachodnim.

W trakcie badań spenetrowano fragmenty zachodniej części masydu grodu, gdzie natrafiono na kilka jam, prawdopodobnie po ziemiankach, z dużą ilością materiału zabytkowego.

Szczegółowe prace były prowadzone też nad romańska rotundą, odsłoniętą w 1983 r. Odsłonięto pełny plan przyziemia rotundy. Rotunda lekneńska, według obecnych danych w korpusie /nawie/, ma plan zbliżony do koła. Ze względu na zakłócenia związane ze stratygrafia obiektu /w czasach historycznych/ niektóre jej partie uległy obsunięciu, szczególnie część północno-wschodnią, dlatego też koło jest nieregularne. Przyczyny obsunięcia są jeszcze nieznanne, przypuszczamy, że zostały spowodowane przez warunki hydrologiczno-geologiczne. Dlatego też podane w poprzednim Informatorze wymiary należy zaokrąglić: średnica wewnętrzna nawy około 7 m, średnica wewnętrzna apsydy około 3,6 m. Przy konstrukcji wykorzystano stopę rzymską /0,2957/. W bieżącym sezonie główne prace skupione były wewnątrz rotundy /w nawie/. Odsłonięto fragmenty muru na wysokość około 50 cm. Mur wykonany jest w wątku opus emplectum, a nie jak twierdziliśmy wcześniej w wątku opus incertum. Ustalono głębokość i charakter fundamentów, odsłonięto fragmenty posadzki w jej wnętrzu /posadzka wykonana jest z gipsu/ oraz fundamenty stopnia prowadzącego do części ołtarzowej obiektu. W trakcie eksploracji wydobyto też duże ilości detali architektonicznych z ornamentem geometrycznym i roślinnym, w formie wypukłych reliefów w gipsie jastrychowym lub anhydrycie /?/. Szczegółowe badania nad charakterem surowca wykorzystanego do ich produkcji są obecnie w opracowaniu. Wstępnie rotundę datujemy na XI/XII - pocz. XII w. Dane te zostaną zweryfikowane w trakcie dalszych badań. Badania nad rotundą będą kontynuowane.

W ciągu 5 sezonów badań nad obiektem cysterskim odsłonięto eliptyczną apsydę, prostokątne przęsło prezbiterialne, północny i południowy fragment I fazy kościoła, negatywy fasady I fazy kościoła, fragmenty północnego i południowego fundamentu II fazy kościoła, fasadę II fazy. W trakcie eksploracji wnętrza obiektu odsłonięto fragmenty posadzki kościoła cysterskiego wykonanej z zaprawy wapiennej. Na zaprawie tej najprawdopodobniej posadowione były płytki ceramiczne, znaleziono je luźno zalegające w warstwach. Zachowały się one całkowicie i we fragmentach /nigdzie jednak in situ/. W wyniku szczegółowej analizy architektonicznej dokonano wstępnego rozwarstwienia faz budowy i rozbudowy kościoła cysterskiego. Wstępnie wydzielono dwie fazy rozbudowy. Pierwszą fazę stanowiło tzw. oratorium, datowane przypuszczalnie na I poł. XIII w. /?/. Fazą drugą był pełnoplanowy kościół halowy o długości około 45 m.

II fazę datujemy wstępnie na II połowę XIII w. ///. Dane chronologiczne mają jeszcze charakter wstępny. Będziemy je weryfikować w trakcie dalszych badań.

Obok wyżej wymienionych obiektów architektonicznych odsłonięto kolejny obiekt sakralny, posadowiony na relikwach II fazy kościoła cysterskiego. Na temat tego obiektu nie mamy jeszcze szczegółowych danych.

W trakcie badań II fazy kościoła cysterskiego natrafiono na mocno zniszczone przez późniejsze cysterskie prace budowlane relikwy fundamentów. Fundamenty te, jak się nam wstępnie wydaje, mają charakter podobny do fundamentów rotundy. Szczegółowe badania nad tym obiektem będą prowadzone w przyszłych sezonach /prawdopodobnie palatium?/.

Na cmentarzyku w białym sezonie wydobyto łącznie 5? szkieletów różnej płci, w tym jeden w ramach prostokątnego prześia prezbiterialnego. Pierwotnie zalegał on pod posadzką w strefie ołtarzowej kościoła cysterskiego.

W trakcie badań wykopaliskowych wydobyto też duże ilości ceramiki naczyńskiej, fragmenty szkła witrażowego, fragmenty płytek posadzkowych, fragmenty ceramiki budowlanej, półfabrykaty z kości i poroża, kości ludzkie i zwierzęce.

Wyżej wymieniony materiał zabytkowy znajduje się w trakcie szczegółowych badań i analiz. Obecnie przygotowuje się do druku materiały z 5 sezonów badawczych.

Badania będą kontynuowane.

ŁOSOSNA
woj. białostockie
Stanowisko 1

Centralne Muzeum Włókiennictwa
w Łodzi

Badania prowadził mgr Jacek Moszczyński. Finansował KEA na woj. białostockie. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Kontynuowano badania wykopaliskowe, które koncentrowały się w południowej części grodziska. Wykopy poprowadzono w kierunku północno-wschodnim i zachodnim od wykopu ubiegłorocznego, równoległe do wału grodziska. Takie usytuowanie wykopów miało na celu rozpoznanie sytuacji wewnątrz grodziska, a konkretnie rozpoznanie dwóch obiektów, na które natrafiono w roku ubiegłym. Obiekty te wchodziły w profil wschodni i zachodni wykopu ubiegłorocznego.

Badania prowadzono w dwóch wykopach o powierzchni 60 m². W ich wyniku odsłonięto dwa obiekty częściowo zagłębione w ziemi, usytuowane wzdłuż wału grodziska /w wykopach D i E/. Trzeci obiekt odsłonięto częściowo w wykopie D, w północno-wschodnim narożniku wykopu.

W części południowej wykopów odsłonięto fragmenty wału w postaci spalonych belek i ciemnych smug przepalanej ziemi.

Materiał zabytkowy znaleziony w tym roku potwierdza ustalenia chronologiczne z ubiegłego roku. Wśród materiału ceramicznego, który jest bardzo przemieszany, obok fragmentów pochodzących z X-XII w. natrafiono na fragmenty ceramiki z okresu halstackiego. Oprócz ceramiki i kości zwierzęcych, badania wykopaliskowe dostarczały także dwa zabytki metalowe: nożyk żelazny oraz fragment brązowego okucia.

Materiały z badań oraz dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Białymstoku.

Przewiduje się kontynuację badań.¹

ŁOWICZ, Rynek Kościuszki
woj. skierniewickie
Stanowisko 1?

patr
późne średniowiecze

ŁÓDŹ, ul. Chopinowska 103
Stanowisko 1

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne
w Łodzi